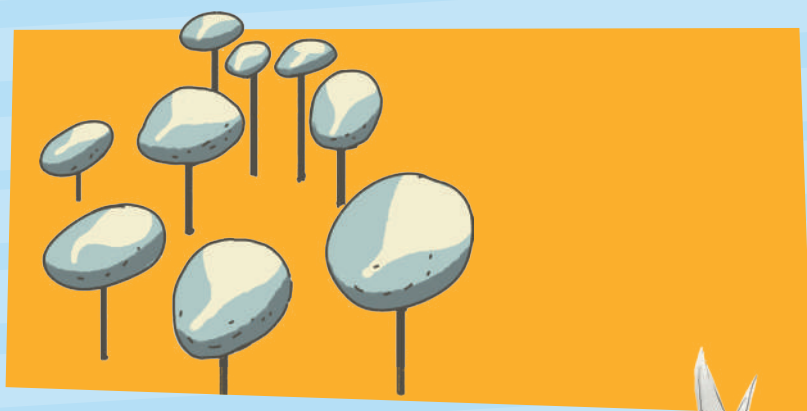

Pokalbiai apie meną Europos parke

Sveiki atvykę
į Europos parką
JoneiKIŠKĖSE

Pokalbiai apie meną Europos parke

Projektą finansuoja

© Tekstai, Roma Blėkienė, Danguolė Kandrotienė

© Iliustracijos, Jurgita Rancevienė, Vytis Snarskis

© Fotografijos, Butautas Barauskas, Linas Bielinis, Vilma Dečkutė-Žukauskienė, Gytis Juodėnas,

Vytautas Kandrotas, Gintaras Karosas

© Europos parkas, 2021

© „Debesų ganyklos“, 2021

© Visos teisės saugomos

Jokia šios publikacijos dalis negali būti kopijuojama, saugoma paieškos sistemose. Draudžiama tai daryti keičiant jos formą bet kokiomis priemonėmis, t. y. elektroninėmis, mechaninėmis, kopijuojant, įrašant ar pan., be išankstinio rašytinio leidėjų bei autorių teisių turėtojų leidimo.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

EUROPOS
P A R K A S

Viešoji įstaiga „Europos parkas“

www.europosparkas.org

DEBESŲ GANYKLOS

Išleido leidykla „Debesų ganyklos“ (VšĮ „Terra Publica“)

www.debesuganyklos.lt

Spausdinta Lietuvoje

ISBN 978-609-473-238-6

Redagavo Inga Nanartonytė

Dizainą kūrė ir maketavo Goda Stanevičiūtė

Sveiki atvykę į Europos parką JoneiKIŠKĖSE

Europos parkas – tai kitoks muziejus. Jis visas po atviru dangumi! Kelionė po Europos parko muziejų, kurio lubos – dangus, o sienos – medžiai, leidžia atrasti unikalią meno ir gamtos harmoniją. Čia mėgaujamasi gamtos ramybe, tai erdvė maloniam pasivaikščiavimui ir kartu įkvėpimui.

1987 metais devyniolikmečiui skulptoriui Gintarui Karosui gimė idėja sukurti vietą, kur meno kalba būtų įprasminamas geografinis Europos centras, kur atvyktų žmonės iš viso pasaulio. Taip atsirado Europos parkas, o pirmąją jo skulptūrą tapo 1991 metais G. Karoso išlietas Europos parko simbolis.

Dabar šiame muziejuje po atviru dangumi eksponuojamas stebinantis šiuolaikinis menas. Miškingame, gražiai banguojančiame 55 hektarų plote parko lankytojai atranda daugiau nei 100 meno kūrinių. Jų kūrėjai – menininkai iš viso pasaulio: Europos, Amerikos, Japonijos, Egipto, Meksikos, Venesuelos, Pietų Afrikos.

Ši knygelė praturtins pasivaikščiavimą po muziejų. Joje rasite įdomios informacijos ir smagių užduotėlių mažiesiems. Ją galite atsispausdinti iš interneto svetainės www.europosparkas.org. Galima keliauti visu knygelėje aprašytu maršrutu arba pasirinkti tik jo dalį.

Mėgstantiems technologijas pasivaikščiavimas taps dar įdomesnis parsisiuntus mobiliąją Europos parko programėlę. Joje pateikiama istorinių filmukų, galima pasiklausyti garso įrašų, o prie kai kurių eksponatų – pamatyti papildytosios realybės sluoksnius.

Europos parko įkūrėjas Gintaras Karosas su kiškiu

- 1 „Infomedis“, aut. Gintaras Karosas
- 2 „Pablo mergaitė“, aut. Jerzy Kędziora
- 3 „Dvigubo negatyvo piramidė“, aut. Sol LeWitt
- 4 „Gerianti struktūra su inksto formos baseinu“, aut. Dennis Oppenheim
- 5 „Sėdintis policininkas“, aut. Evaldas Pauza
- 6 „Parke“, aut. Evaldas Pauza
- 7 Europos centro monumentas, aut. Gintaras Karosas
- 8 „Ženk švelniai šia žeme“, aut. R. G. Solbert
- 9 „Karuselė“, aut. Marius Zavadskis
- 10 „Svajonė“, aut. Meical Watts
- 11 „Gintarė / elektra“, aut. Evaldas Pauza
- 12 „Su ūsais“, aut. Evaldas Pauza
- 13 „Mobile Games“, aut. Mindaugas Tendziagolskis
- 14 „Pinokis“, aut. Evaldas Pauza
- 15 „Besikeičiantys“, aut. Gintaras Karosas
- 16 Edukacijos centras, aut. Gintaras Karosas
- 17 „Krėslas / baseinas“, aut. Dennis Oppenheim

- 18 „Sraigė“, aut. Makoto Ito
- 19 „Neatpažinto augimo erdvė“, aut. Magdalena Abakanowicz
- 20 „Jūsų patogumui“, aut. Gintaras Karosas
- 21 „Šviesos rūmai“, aut. Aleš Vesely
- 22 „Kultūra“, aut. Gintaras Karosas
- 23 „Rekviem mirusiam poniui“, aut. Laurent Mellet
- 24 „Pagauk vėją“, aut. Strijdom van der Merwe
- 25 „Nesibaigiantis šaltinis“, aut. Mireya Samper
- 26 „Engi“, aut. Yoshitada Ihara
- 27 „Gulinti galva“, aut. Adomas Jacovskis

B – bilietų kasa

P – automobilių stovėjimo aikštelė

R – Europos parko restoranas

S – suvenyrų parduotuvė

— Trumpasis maršrutas (1–21) – 1,6 km

— Ilgasis maršrutas (1–27) – 3 km

Iš kokių medžiagų galima kurti meną?

Meno kūriniai gaminami ne tik iš įprastų medžiagų, bet ir iš jau pagamintų daiktų. Svarbu, ką menininkas **nori savo kūriniumi pasakyti žiūrovams**. „Infomedis“ – tai labirintas iš senų televizorių, simbolizuojantis klaidingą informaciją, kurią sovietmečiu transliavo televizija. Tai tarsi informacijos džunglės! Sovietmetį simbolizuoja sudužusi Vladimiro Lenino skulptūra.

Pajausk meną

2001 m. kūrinys „Infomedis“ buvo įrašytas į Gineso rekordų knygą kaip didžiausia pasaulyje skulptūra iš televizorių! Jos plotas – 3135 kvadratiniai metrai, ji pastatyta iš beveik 3000 televizorių. Pasinaudok žingsniamačiu telefone ir išmatuok skulptūros rekordininkės ilgį.

Pagauk kiškį

Jei pažvelgtum iš viršaus, „Infomedis“ primintų tikrą medį su šaknimis, kamienu, šakomis. Nupiešk savo infomedį iš daiktų, kurių galėtum rasti namuose.

2

Pablo mergaitė

Aut. Jerzy Kędziora (Lenkija)

Kodėl skulptūra kybo ore?

Paprastai meno kūriniai eksponuojami pastatų viduje, saugant juos nuo sugadinimo. Skulptūros dažnai gaminamos iš aplinkos poveikiui atsparių medžiagų, todėl jos daug labiau tinka eksponuoti lauke nei paveikslai, plakatai ar moliniai indai. Skulptūros nebūtinai turi stovėti ant žemės, jų gali būti visur: ore, vandenyje ar net paslėptų po žeme. Kartais skulptūra kviečia užversti galvą aukštyn ir tarsi pačiam pasijusti ore, sulig medžių viršūnėmis. Galbūt kada nors taip skrajojai sapnuose ar svajonėse? **Menininkas, pasirinkdamas nejprastą savo darbo eksponavimo vietą, sustiprina kūrinio meninę kalbą.**

Pagauk kiškį

Ar pastebėjai, kad spalvos gali nuteikti linksmam arba liūdnai? Nupiešk šalia kiekvienos spalvos nuotaikos veidelį.

Pajausk meną

Apžiūrėk „Pablo mergaitę“. Apie ką ji tau kalba?

- ☐ Baimę
- ☐ Susižavėjimą
- ☐ Galvos svaigulį
- ☐ Pasididžiavimą
- ☐ Laisvę
- ☐ Jėgą
- ☐ Grožį
- ☐ Svajonę
- ☐ Drąsą
- ☐ Susikaupimą
- ☐ Skrydį
- ☐ Magiją
- ☐ Pusiausvyrą

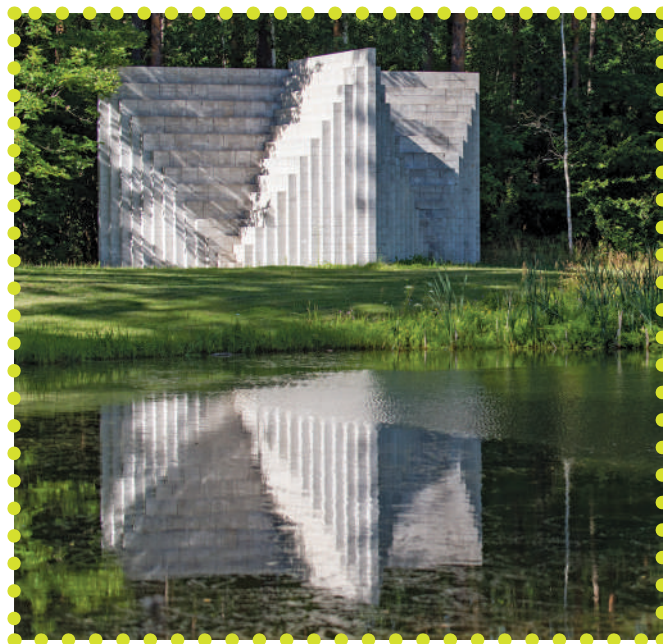
Įrašyk pats:

Ar gamta irgi kuria meną?

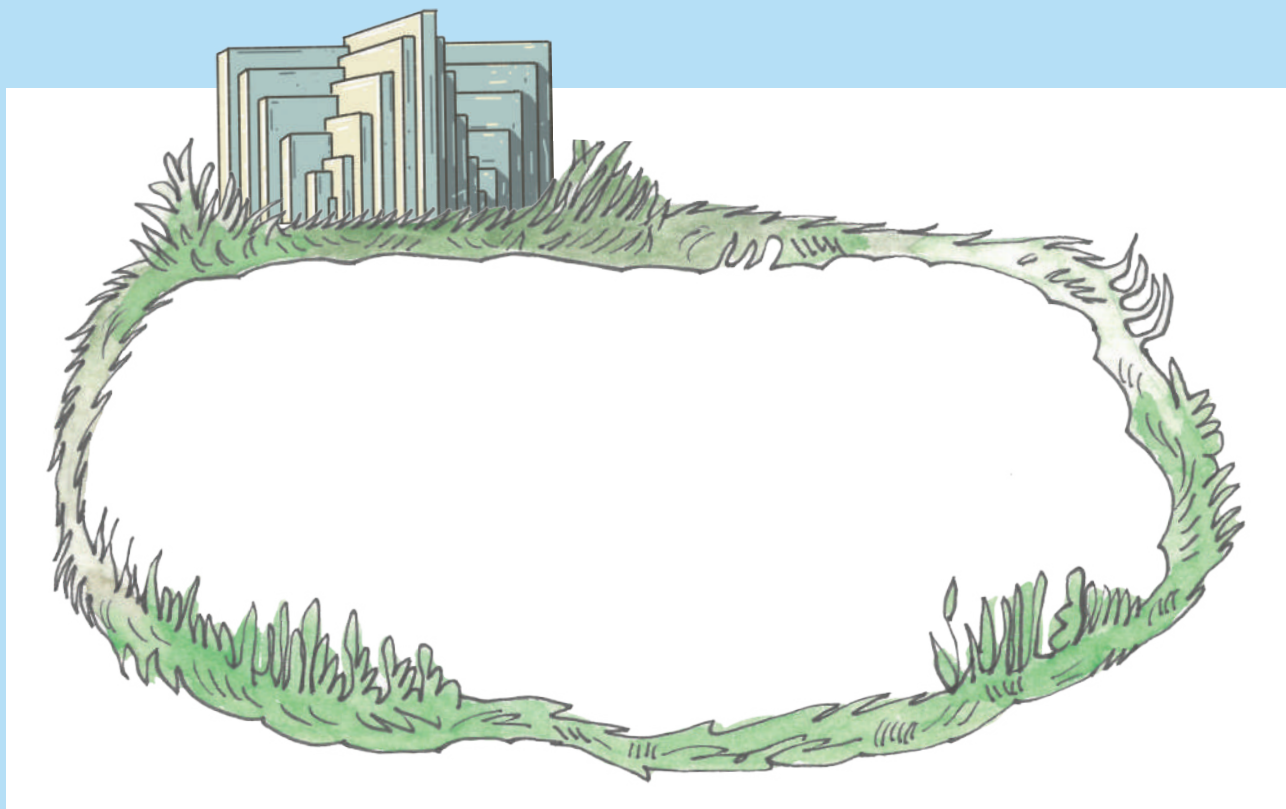
Nors kai kurie gamtos reiškiniai, tokie kaip šaltis ar vėjas, sukuria įdomių formų, gamta nėra meno kūrėja – **menas yra sąmoninga žmogaus veikla.**

Meno kūrinių randama urvuose, kur žmonės gyveno prieš 40 000 metų. Gebėjimas kurti labai aiškiai išskyrė protingąjį žmogų (*Homo sapiens*) iš aplinkos. Kartais menininkai kūrybos procese pasitelkia gamtos reiškinius ir gamtinę aplinką. Štai amerikiečių menininko kūriniui reikėjo kruopščiai parinkti vietą Europos parke. Muziejaus kūrėjas Gintaras Karosas įkomponavo šią skulptūrą šalia tvenkinio taip, kad atspindys tapo kintančia kūrinio dalimi: vandens paviršius keičiasi pučiant vėjui, užšąla žiemą, kartu kinta visas kūrinys.

Pagauk kiškį

Kiškis žino, kad vandens paviršius veikia tarsi veidrodis. Nupiešk piramidės atvaizdą tvenkinyje.

Pajausk meną

Pasidaryk asmenukę, panaudojęs gamtos galias, pavyzdžiui, šviesą, šešėlį, atspindį vandenyje.

Aut. Dennis Oppenheim (JAV)

Ar namelis nori gerti?

Jei namelis turi inkstą (žmogaus vidaus organą, kuris darbuojasi šalinant skysčių perteklių iš organizmo), galbūt jis nori ir gerti? Kitaip kodėl jis stovi pasviręs, balansuoja prie tvenkinuko? Ar pastebėjai, kad skulptūra tarsi turi veidą? Kai kurie meno kūriniai yra tokie įdomūs ir išskirtiniai, kad jų negalima apibūdinti vienu sakiniu. **Kartais sunku nusakyti ir kūrinio formą.** Kas tai yra: paveikslas, skulptūra, freska? Todėl neretai kūriniai vadinami instaliacijomis, kompozicijomis ar struktūromis.

Pagauk kiškį

Naudodamas skirtingas formas, sukurk savo meno kūrinį.

Pajausk meną

Ar žinai, kaip atrodo žmogaus inkstas? Pažymėk inksto kontūrą. Jei nežinai, kaip jis atrodo, pažvelk į baseiną amerikiečių menininko sukurto namuko viduje. Baseino forma primena inkstą.

Ką muziejuje veikia policininkas?

Jis ramus, nesižvalgo aplink, tikriausiai mąsto apie meną? Kiekvienas žmogus gali savaip suprasti meno kūrinį, ir nebūtinai taip, kaip norėtų autorius. Menui pažinti nereikia sulaukti tam tikro amžiaus ar įgyti tam tikros profesijos. **Visi gali turėti nuomonę apie meno kūrinį.**

Pagauk kiškį

Apžiūrėk policininko kepurę ir atsisėsk jam ant kelių.

Pajausk meną

Kai žmogus sėdi, sunku nustatyti jo ūgį. Kaip manai, koks būtų policininko ūgis, jei jis atsistotų?

Kaip sugauti kiškį?

Pirmiausia reikia norėti jį sugauti! **Seniausi žinomi meno kūriniai – piešiniai olose – vaizdavo gyvūnus ir medžioklę.** Ir dabartiniai menininkai mėgsta savo kūrinuose vaizduoti gyvūnus.

Iš tiesų sugauti kiškį, ypač Europos parke, daug lengviau, nei įsivaizduoji. Jis šokinėja ne tik po meno kūrinius, jis įsoko ir į vietovės, kurioje įsikūręs parkas, pavadinimą: JoneiKIŠKĖS.

Pagauk kiškį

Išmatuok delniukais kiškio ilgį nuo ausų viršaus iki kojųčių.

Pajausk meną

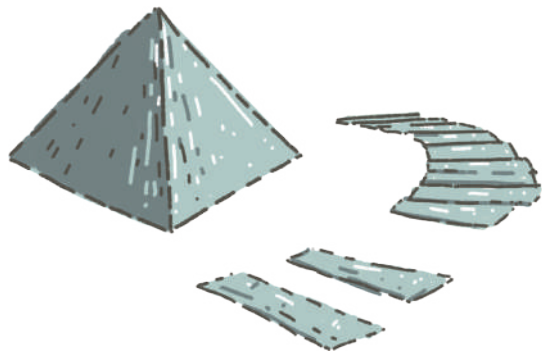
Menininkai gali kiškį nutapyti, nulipdyti, išlieti, sudėlioti, o tu pabandyk jį sugauti vaizdu. Išsitrauk telefoną, padaryk skulptūros nuotrauką ir ją įklijuok.

Aut. Gintaras Karosas (Lietuva)

Kodėl žmonės stato skulptūras?

Skulptoriai kuria skulptūras dėl įvairiausių priežasčių. **Viena iš skulptūrų funkcijų – pažymėti tam tikras žymias vietas, įvykius ar pagerbti garsias asmenybes.** Europos centro monumentas nėra vien meninė kompozicija – jis simboliškai žymi Europos geografinį centrą.

Pajausk meną

Kokia šalies sostinė yra toliausiai nuo Europos centro monumento? Kokia kryptimi?

Pagauk kiškį

Kiškiui ši skulptūra primena prietaisą, kuris turi raides N, S, W, E. Parašyk, koks tai prietaisas, arba jį nupiešk.

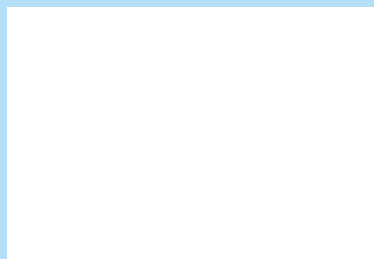
Ar menas žaidžia slėpynių?

Taip, menininkai siekia, kad žiūrovai suprastų (su-sektų), ką jie nori pasakyti. **Menas skatina žmones mąstyti ir kalbėtis apie svarbias problemas.** Šiuo kūriniu autorė siekė parodyti, kad pasaulyje gyvena ne tik žmonės, bet ir gyvūnai, nors jų kartais ir nematome. Žmogus, užvaldydamas žemę, kartu turi pareigą pasirūpinti gyvūnais ir gyventi ekologiškai.

Pagauk kiškį

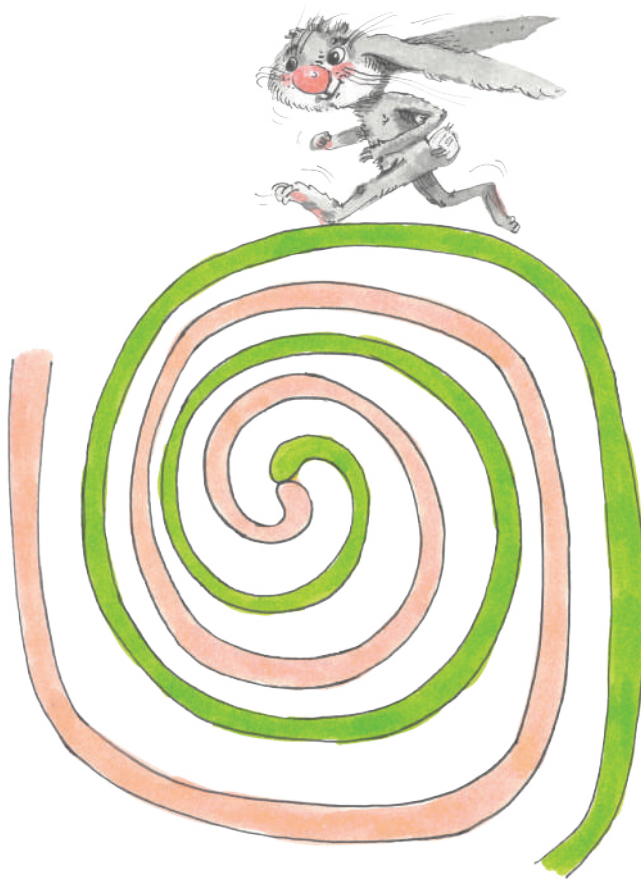
Patrink nykštį į medžio kamieną ir uždėk piršto atspaudą ant popieriaus. Nenusimink, jei atspaudas bus neryškus ar visai nematomas. Panašiai yra ir su menu – jį ne visada lengva pastebėti.

Pajausk meną

Kaip manai, kurie gyvūnai nesilanko Europos parke?

- ☐ Žaltys
- ☐ Voverė
- ☐ Kiškis
- ☐ Meška
- ☐ Lapė
- ☐ Stirna

Ar galima pasisukti karuselėje?

Taip, galima! Nes toks yra autoriaus sumanymas. Ne tik gamtinė aplinka gali pakliūti į meno kūrinį. **Žiūrovas gali tapti meno kūrinio dalimi.** Šio darbo autorius norėjo ne tik pasakyti, kad kartais žmonės „užsisuka“ savo kasdieniame gyvenime ir nebepastebi aplinkos, bet ir leisti tai pajusti sukant karuselės ratą.

Pagauk kiškį

Įlipk į karuselę kartu su suaugusiuoju ir pasisuk voverės rate. Iš pradžių pirmyn, o paskui – atgal.

Pajausk meną

Nusifotografuok prie skulptūros vaizduodamas, kad darai kokį nors kasdienį darbą. Nesakyk, ką vaizduoji, tegu artimieji (draugai) pabando atspėti. Užrašyk jų spėjimus.

Ką sapnuoja miegantis angelas?

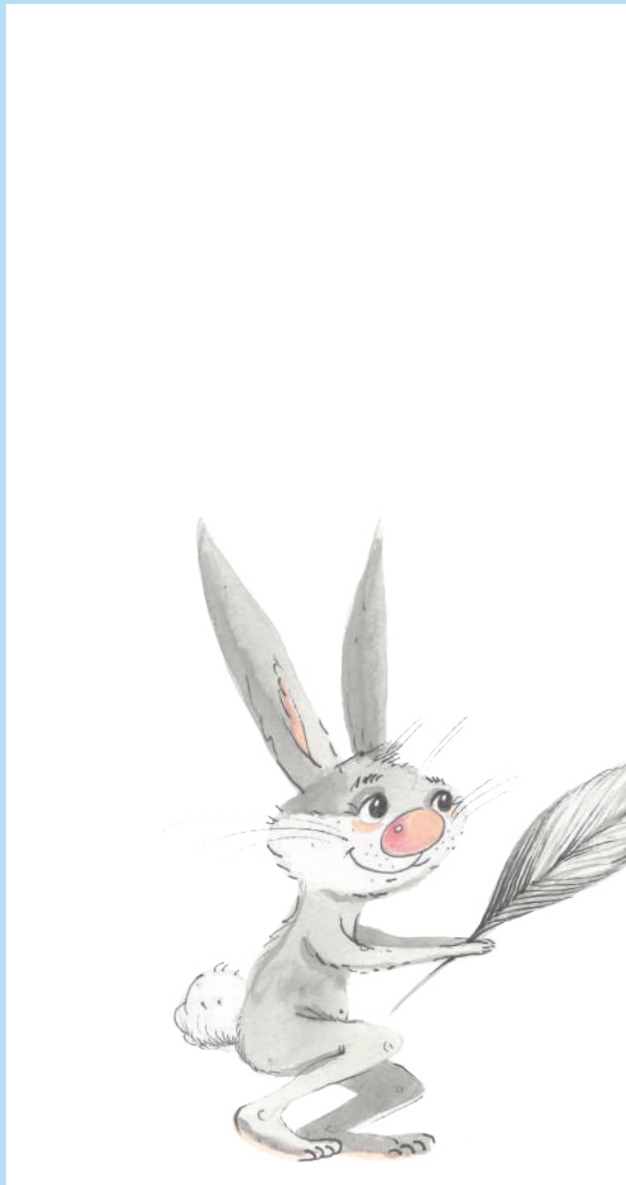
Niekas nežino, ką sapnuoja angelas. Kaip ir niekas nežino, ar angelas iš tiesų miega. Niekas negali pasakyti, kaip iš tiesų atrodo angelai. Gal angelas visai ne miega, o yra tiesiog užsimerkęs, nes svajoja? **Me-nas skatina žmones svajoti.** O šio kūrinio autorius linki, kad svajonės išsipildytų.

Pajausk meną

Pagalvok apie didžiausią savo svajonę, švelniai paliesk angelo sparną ir mintyse ją ištark.

Pagauk kiškį

Švelniai pakutenk angelo padukus, patikrink, ar jis tikrai miega.

Koks yra mergaitės su balionu vardas?

Autorius mergaitę su balionu pavadino „Gintare / elektra“. Kodėl toks keistas pavadinimas? Ogi todėl, kad Gintarės vardas ir žodis „elektra“ kilo iš to paties graikiško žodžio „elektron“, reiškiančio gintarą. Taigi, dažnai **meno kūrinio pavadinimas yra ne mažiau svarbus nei pats kūrinys**, nes perteikia kūrinio idėją. Kartais menininkai nenori įsprausti žiūrovų mąstymo į rėmus ir savo darbus pavadina paprastai – „Be pavadinimo“. Toks kūrinys yra ir Europos parke.

Pagauk kiškį

Paprašyk savanorio pagalbos. Stipriai patrink tušinuką į jo plaukus. Tada jį šiek tiek pakelk nuo plaukų ir palaikyk. Ar matai, kaip plaukai pakilo į viršų lyg mergaitės kasa skulptūroje?

Pajausk meną

Sugalvok šiai skulptūrai vardą.

Kur yra berniuko su ūsais mama?

Nedaugeliui žmonių kiltų toks nerimą išreiškiantis klausimas. Daugeliui šis meno kūrinys sukeltų šypseną ir teiktų džiaugsmą – toks ir buvo jo autoriaus tikslas. **Menas sukelia įvairiausių emocijų.** Kartais tai būna džiaugsmas ir šypsena, nebūkite tokie rimti!

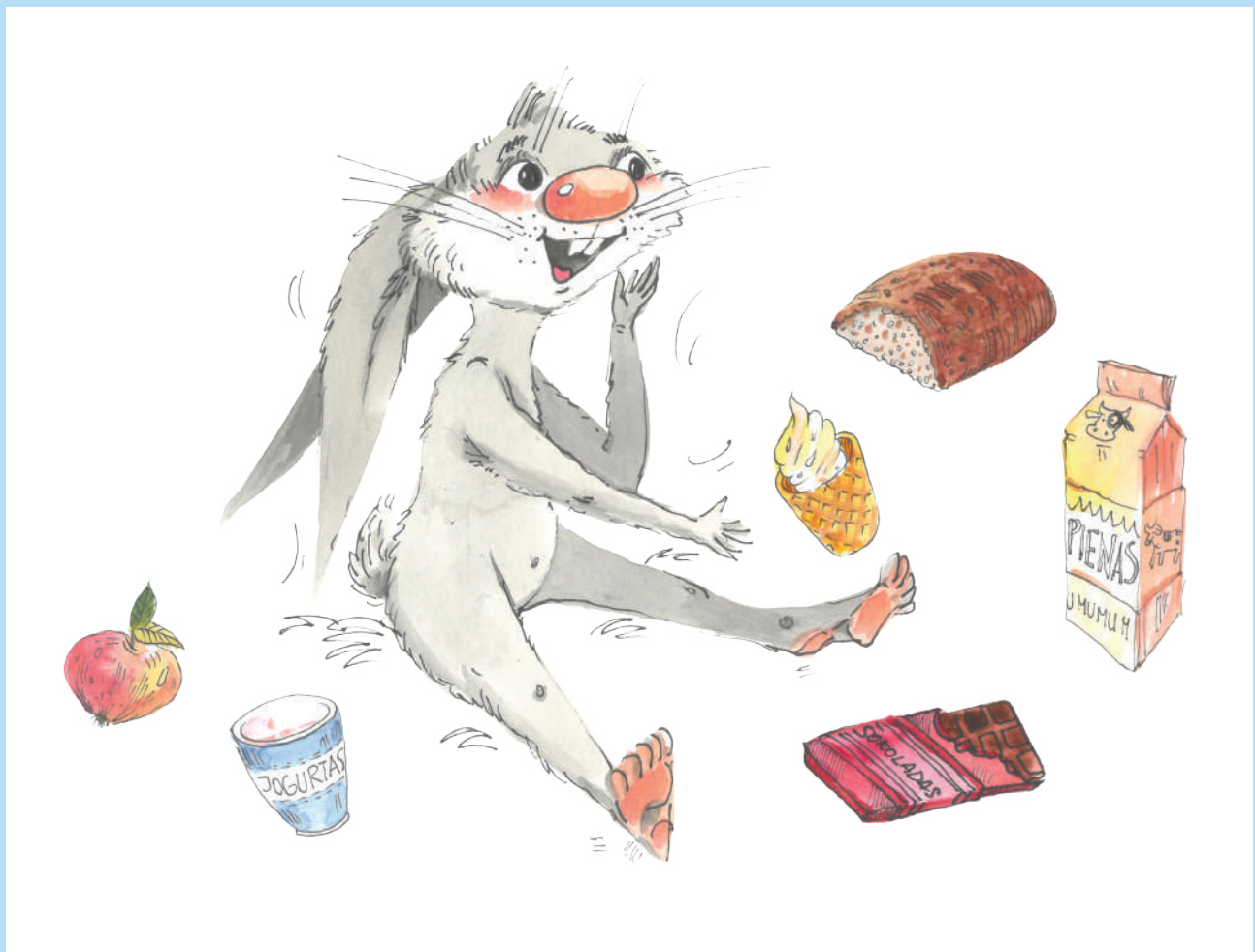
Pajausk meną

Apsidairyk, iš ko galėtum pasidaryti ūsus.
Pasidaryk asmenukę su ūsais šalia skulptūros „Su ūsais“.

Pagauk kiškį

Pažymėk paveikslėlyje tuos maisto produktus, kuriuos valgant ar geriant lieka „ūsai“.

Ar meno kūrinys galima liesti?

Daugelyje meno muziejų lankytojai kūrinių liesti negali, kad jų nesugadintų. Svarbiausiuose pasaulio muziejuose įrengtos sudėtingos eksponatų apsaugos ir sandėliavimo sistemos, nes kūriniams gali pakenkti pelėsis, drėgmė, šviesa, kandys arba juos gali pavogti vagys. **Meno kūrinius liesti galima, jei tai leidžia muziejaus taisyklės ar tų darbų autoriai.** Kūrinių „Mobile Games“ sudaro atskiros figūros, pritaikytos žaisti, o jo pavadinimas reiškia judriuosius žaidimus. Įkvėpimo šaltiniu menininkui tapo piemenėlių žaidimai, tačiau, kaip ir ganyti avis, bandyti šias figūras nėra taip paprasta, kaip atrodo!

Pajausk meną ir pagauk kiškį

Išbandyk visas figūras. Nusifotografuok toje, kurią bandyti buvo smagiausia. Nuotrauką įklijuok.

Ar galima paliesti melą?

Taip, galima, jei paliesi „Pinokio“ skulptūros nosį! Iš tiesų liečiate vizualaus (regimo) meno kūrinį, kuris susijęs su kitos meno srities – literatūros – kūrinium. Pinokį sukūrė italų vaikų rašytojas Karlas Kolodis. O pati skulptūra buvo sukurta paminėti dar vienos meno srities – teatro – metams. **Taigi kartais viename meno kūrinyje susipina keletas meno sričių.**

Pagauk kiškį

Ar žinai, kodėl Pinokio nosis ilga? Šią užduotį padės įveikti K. Kolodžio knygelė ar filmukas apie Pinokį.

Pajausk meną

Lietuvių patarlė sako: „Melo nosis ilga, bet kojos trumpos.“ Nupiešk šiai patarlei skulptūrą.

Kam muziejui reikalingos malkos?

Net ir statiniai iš malkų krūvų gali būti meno kūriniai, jei tik menininkas juos kūrė turėdamas tikslą ir idėją. Nameliai iš malkų yra nuolat kintanti kompozicija. Jos autorius norėjo perteikti mintį, kad **meno kūriniai nebūtinai turi būti baigti, jie gali būti kūrybos procese**. O malkos labai reikalingos: jos tarnauja kaip medžiaga meno kūriniai, jas kūrenant šildomi pastatai. Malkos ruošiamos iš vėjo išverstų parko medžių.

Pagauk kiškį

Kiekvieno medžio mediena turi skirtingą kvapą. Pabandyk užuosti, kaip kvepia malkos.

Pajausk meną

Kompozicija – tai meno kūrinio sandara, kūrinio elementų išdėstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma. Užrašyk savo vardą. Raidėms panaudok gėles, giles ar kitus gamtos objektus.

Ar pastatai taip pat gali būti meno kūriniai?

Taip, žinoma, nes architektūra taip pat yra meno **sritis**. Europos parko Edukacijos centras atrodo kaip tikra kalva, tačiau išties yra dviejų meno sričių – architektūros ir skulptūros – sintezė. Jis statytas net 6 metus. Iš tiesų pasaulyje yra daug statinių, tapusių miestų ar net šalių simboliais, pavyzdžiui: Paryžiaus katedra, Romos Koliziejus, Gizos piramidė.

Pagauk kiškį

Edukacijos centras – kaip kalvelė, ant jos auga žolė. Atidžiai apžiūrėk augaliukus. Kaip manai, ar jie patiktų kiškiams?

Pajausk meną

Ar pažįsti žymiausius pasaulio statinius? Kuriuose žemynuose jie pastatyti?

Ar baseinas yra gera vieta prisėsti?

Aš taip nemanau, paprastai sėdėti renkuosi kėdę ar sofą. Kita vertus, gal ir baseine galima prisėsti? Kokių minčių kyla jums? Priversti jus galvoti, o ne tik stebėtis ir apžiūrinėti meno kūrinį – toks ir buvo žymaus amerikiečių skulptoriaus tikslas. **Tokie meno kūriniai, kuriuose svarbiausia ne kūrinio išvaizda, o menininko sumanymas, yra vadinami konceptualiais.**

Pagauk kiškį

Atspėk, kada galėtum ramiai įsitaisyti krėse ir nesuslaptum užpakaliuko.

Pajausk meną

Sukurk kompoziciją iš gyvų žmonių, kurioje visi sėdėtų, bet ne ant žemės.

Kas yra sraigė ir koks jos gyvenimo tikslas?

Norėdami išsiaiškinti, kas yra sraigė, turėtume išanalizuoti jos kūno sandarą, gyvenimo būdą, palyginti ją su kitais gyvūnais, kitaip sakant, ištyrinėti. Japonų skulptorius Makoto Ito taip siūlo pasielgti su jo sukurtą metalinę sraigę. Vaikštant aplink galima pamatyti skirtingą skulptūros vaizdą ir pastebėti geometrines figūras, iš kurių ji sudaryta. **Skulptūra yra erdvinė meno figūra, skirta tyrinėti iš visų pusių.**

Pagauk kiškį

Surask štai tokį rakursą (kampą) kaip nuotraukoje viršuje. O tada paprašyk, kad tave nufotografuotų!

Pajausk meną

Iš kokių geometrinių figūrų yra sudaryta sraigės skulptūra? Pažymėk tą, kuri nepanaudota skulptūroje.

Tai kiaušiniai ar akmenys?

O galbūt didžiuliai pumpurai ar šieno kupetos? Tai, ką matote, yra tuščiavidurės betono ir metalo formos, išlietos specialiai šiam kūriniiui. Visą „Neatpažinto augimo erdvę“ sudaro ne tik 22 skirtingo dydžio kiaušinius primenančios formos, bet ir gamtos aplinka. Savo kūriniumi žymi lenkų menininkė norėjo sukurti ypatingą nuotaiką. Kai kurie žiūrovai gali įsivaizduoti mitines būtybes ar padarus, kurie galėtų išsiriti iš kiaušinių. **Menas skatina žmonių vaizduotę.**

Pagauk kiškį

Kai kurie iš šių milžinų sveria tiek, kiek 8 suaugę vyrai! Atidžiai juos apžiūrėk ir surask patį didžiausią.

Pajausk meną

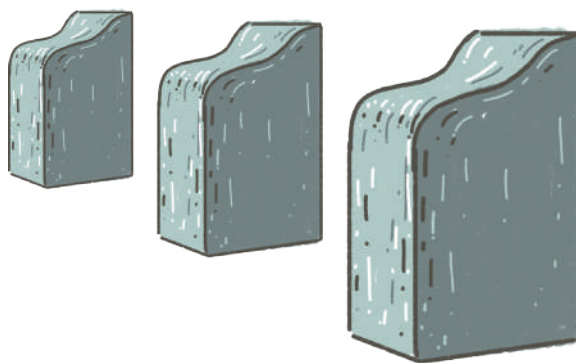
Samanų žaluma išmargintos figūros yra labai meniškai išdėstytos gamtos erdvėje, tai leidžia pamatyti skirtingą kūrinio vaizdą. Pabandyk atsistoti tokiu kampu (rakursu), kad matytum kūrinį lygiai taip, kaip nuotraukoje.

Kam reikalingos nepatogios kėdės?

Meno kūrinį sudaro pieva ir joje sustatytos tamsaus granito kėdės. Tai nėra paprastos kėdės: jos slidžios, kietos, tad ant jų nepatogu sėdėti (tačiau gali būti tikrai smagu pamėginti!). Šiuo kūrinio autorius norėjo pasakyti, kad menas neturi būti patogus, **menas skatina mąstyti**.

Pajausk meną

Nupiešk šios kėdės formą.

Pagauk kiškį

Suskaičiuok, kiek pievoje stovi kėdžių, ir įrašyk:

Ar šviesa yra sunki?

Šviesą dažniausiai įsivaizduojame kaip lengvą, nes šviesios spalvos atrodo lengvesnės nei tamsios. „Šviesos rūmai“ yra pati sunkiausia ir brangiausia skulptūra Europos parke. Beveik 9 metrų aukščio, apie 44 tonas sveriantis plieninis namas turėtų būti stabilus, tačiau jo vidų menininkas sukūrė nestabilų. **Toks dviejų skirtingų daiktų ar reiškinių sulyginimas vadinamas kontrastu.**

Pajausk meną

Apeik „Šviesos rūmus“ skaičiuodamas žingsnius. Padaryk tą patį užsimerkęs. Ar pajutai kontrastą: šviesą ir tamsą, stabilumą ir judesį?

Pagauk kiškį

Kaip manai, ar kiškis yra drąsus, ar baikštus gyvūnas? Jei esi drąsus, pašokinėk namelyje kaip kiškis.

Kas yra kultūra?

Kultūros sąvoka labai plati. Būtų galima parašyti atskirą knygą apie tai, kas yra kultūra, kokie žmonės yra kultūringi, o kokie ne. Laikas yra negailestingas kultūrai, nes jo veikiami nyksta žmogaus sukurti meno objektai, išnyksta civilizacijos ir jų kultūros.

Menas yra kultūros dalis.

Pagauk kiškį

Į kai kurias šio meno kūrinio dalis gali įžengti ir ten pasislėpti. Eime slėpynių?

Pajausk meną

G. Karoso kraštovaizdžio meno kūrinys „Kultūra“, sudarytas iš daugybės marmuro gabalėlių, primena tirpstančius ledkalnius ar kadaise buvusių civilizacijų tvirtovių liekanas. Jeigu būtum skulptorius, kaip pavaizduotum kultūrą? Gali nupiešti, aprašyti ar sukūręs skulptūrą ją nufotografuoti ir čia įklijuoti nuotrauką.

Ko rauda geležinis arkliukas?

Savo skulptūra airių menininkas pasakoja istoriją, kaip kadaise Airijoje žmonės augino ponius. Visi juos mylėjo, su jais žaidė, jais jodinėjo. Tačiau vieną rytą visi poniai buvo rasti išžudyti, ir niekas nesurado kaltininko, niekas nesuprato, kodėl taip nutiko. Pasukus metalinį ratą, pasigirsta graudus garsas. Rūdžių spalva ir garsas – **tai priemonės, kurias menininkas pasitelkė kūrinio idėjai perteikti.**

Pagauk kiškį

Pasuk ratą ir paliūdėk kartu su arkliuku. O paskui paglostyk skulptūrą ir arkliukui bus lengviau.

Pajausk meną

Atsistok šalia skulptūros, užsimerk ir palengva pasuk ratą. Įsiklausyk į ponio pasakojimą. Užrašyk jo istoriją.

Ar medžio lapai gali tapti meno kūriniais?

Žmogus dažnai naudoja gamtos išteklius ne tik tam, kad išgyventų, bet ir kūrybai. Daugelis menininkų kuria iš natūralių gamtinių medžiagų: akmens, medžio, metalo, vandens. Taip pat savo kūrinuose **tam tikrai idėjai perteikti** vaizduoja augalus, gyvūnus ir žmones. Metaliniais net iš Pietų Afrikos atpūstais lapais Europos parke „gaudomas vėjas“.

Pagauk kiškį

Pabūk vėjas, pasuk lapus.

Pajausk meną

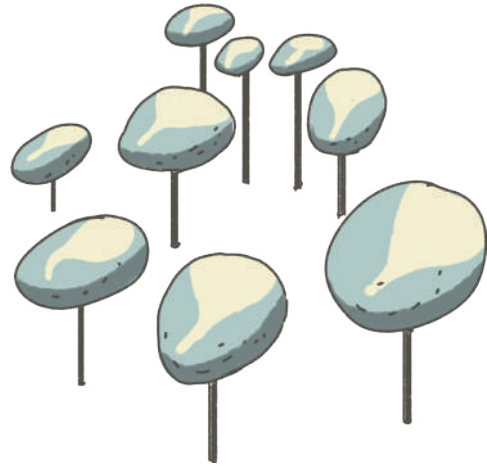
Pažvelk po kojomis, gal pavyks surasti nukritusį lapą, kankorėžį ar akmenuką. Parsinešk namo, galėsi sudėlioti savo meno kūrinį, tik nepamiršk sugalvoti jam pavadinimo.

Ar galima iš akmens išgauti vandenį?

Mokslininkai atsakytų, kad galima, nes vandens yra daugelyje mūsų planetos kūnų, bet tai būtų sudėtinga ir neefektyvu. Menininkas vandenį gali sukurti iš bet kokių medžiagų, nes gilinasi ne į daikto cheminę sudėtį, o į jo savybes ir meno kūriniams sukurti pasitelkia vaizduotę. **Kiekvienas žmogus gali kurti meną.**

Pagauk kiškį

Atspėk: kokios gėlės nevysta?

Pajausk meną

Nustatyk, iš kokių medžiagų Islandijos menininkė pagamino savo instaliaciją.

Marmuras ☐

Lavos akmuo ☐

Stiklas ☐

Metalas ☐

Medis ☐

Plastikas ☐

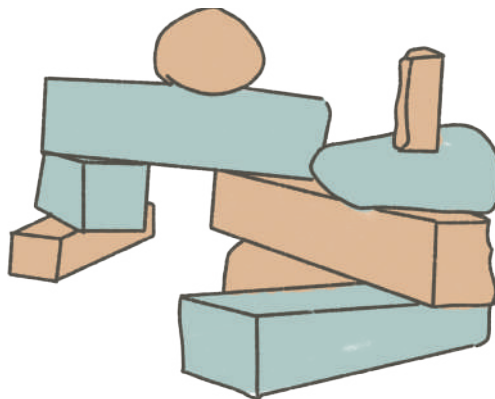
Sidabro lapeliai ☐

Ką reiškia skulptūros pavadinimas?

Žodis „engi“ kilęs iš senovės Indijos ir įvardija dėsni, reiškiantį, kad viskas prasideda nuo skirtingų objektų santykio. Kuriant meno kūrinius svarbios idėjos, naudojamos medžiagos, menininko turimos žinios, patirtis, taip pat menininko asmenybė.

Todėl visuomet prie meno kūrinų pavadinimų rašomi ir tų kūrinų autoriai.

Pagauk kiškį

Kiškiai mėgsta skaičiuoti! Kiek akmenų sudaro šį meno kūrinį?

Pajausk meną

Kurdamas šią skulptūrą, Japonijos menininkas pritaikė tradicinius japonų meno (ikebanos ir sodo) komponavimo principus, tik naudojo ne augalus, o akmenis. Žiūrint į kūrinį bet koku rakursu (kampu), nematyti vieno akmens. Įsitikink pats, ar tai tiesa.

Ar galima dėl meno pamesti galvą?

Galima, kaip ir dėl kitų dalykų. Pametusiais galvą dėl meno galime vadinti meno sričių profesionalus: pačius menininkus, meno kritikus ir kolekcionierius, taip pat meno mylėtojus, kurie menui skiria labai daug laiko. Menas praturtina žmogaus gyvenimą, galima ne tik jį kurti pačiam, bet ir tyrinėti kitų kūrinius. **Menas gali būti žmogaus gyvenimo dalimi, nebūtinai pagrindine veikla.**

Pagauk kiškį

Ši užduotis ne iš lengvųjų, bet juk tu iššūkių nebijai? Surask tokią vietą nuotraukai ir taip atsistok, kad atrodytų, jog tai tu galvą paguldei pailsėti. Gali paprašyti suaugusiųjų pagalbos. Kai rasi tinkamą vietą, nusifotografuok. Turėsi smagią nuotrauką.

Pajausk meną

Dailininkai, piešdami realistinius (tikroviškus) suaugusius žmones, laikosi tam tikros žmogaus kūno dalių proporcijos – galva sudaro vieną aštuntąją viso kūno. Taigi, jei žinai suaugusio žmogaus galvos aukštį, nesunku apskaičiuoti jo ūgį: galvos aukštis $\times 8$ = žmogaus ūgis.

Gulinčios galvos aukštis – 6 metrai. Kokio ūgio būtų milžinas, pametęs galvą parke?

Knygelėje aprašyta tik maždaug trečdalis Europos parko kūrinių, taigi kelionę galima pratęsti šį ar kitą kartą ir dar daug atrasti!

Žodynėlis

Architektūra. Meno šaka, kurios atstovai kuria statinius ar jų grupes žmogaus aplinkoje: gyvenamuosius namus, parduotuves, bažnyčias, mokyklas, stadionus ir kitus statinius.

Autorius. Žmogus, kuris ką nors sukūrė, vadinamas autoriumi. Autorių turi ne tik meno kūriniai, bet ir nauji patiekalų receptai, idėjos, matematikos formulės ir pan.

Dailininkas. Menininkas, kuriantis dailės kūrinius. Kadangi dailės rūšių yra labai daug (tapyba, grafika, skulptūra, keramika, tekstilė, oda ir kt.), dailininkais galima vadinti ir skulptorius, ir grafikus, ir tapytojus, ir daugelį kitų menininkų.

Eksponatas. Įvairių sričių, pavyzdžiui, meno, mokslo, gamtos ir pan., vertybės, lankytojams rodomos (eksponuojamos) muziejuose. Jas galima pavadinti vienu bendru žodžiu – *ekspوناتai*.

Forma. Kartais, kai nežinai, kaip ką nors apibūdinti, nusakai jo formą. Štai Žemė yra rutulio formos. Kitaip sakant, forma yra tam tikras objektų pavidalas. Visi erdviniai objektai, tarp jų ir meno kūriniai, yra kokios nors formos ar sudaryti iš daugybės skirtingų formų.

Freska. Meno kūrinys, nutapytas ant sienos. Freskos tapomos ypatinga technika: ant drėgnos tinkuotos sienos piešiama specialiais dažais, kurie nebijo kalkių.

Ikebana. Puokščių komponavimo menas, kilęs iš Japonijos.

Instaliacija. Instaliacijomis vadinami meno kūriniai, kuriuos kuriant nepaisoma tradicinių dailės ribų. Žiūrovas net gali atsidurti tokio kūrinio viduje. Dažnai instaliacijos trumpalaikės, jas sudaro skirtingų meno sričių kūriniai, gatavi daiktai. Pavyzdžiui, toje pačioje instaliacijoje gali būti panaudotos skulptūros, fotografijos, garso įrašai, virtuvės rakandai ir pan.

Kompozicija. Meno kūrinio sandara, kūrinio elementų išdėstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma.

Konceptualieji kūriniai. Tai tokie meno kūriniai, už kurių išvaizdą svarbiau autoriaus idėja.

Kontrastas. Didelis lyginamų daiktų, reiškinių, ypatybių ir pan. skirtumas vadinamas kontrastu. Meno kūrinuose kontrastas naudojamas labai dažnai, pavyzdžiui, tame pačiame kūrinyje gali būti gretinama šviesa ir tamsa, tylą ir garsas, judesys ir stabilumas ar kt.

Kraštovaizdžio meno kūriniai. Tai meno kūriniai, kurių neatskiriama dalis yra aplinka (medžiai, tvenkiniai, natūralūs akmenys ar pan.). Tokių kūrinių nebūtų galima eksponuoti kitur, jie nekeliauja. Norėdamas juos pamatyti, turi į kelionę leisti pats. Kraštovaizdžio meno kūrinių Europos parke ištis daug. Šie kūriniai dažnai gimsta menininkams įsijautus į gamtinę aplinką. Galbūt ji net pakužda kūrėjams idėjas.

Kultūra. Trumpai paaiškinti, kas yra kultūra, nelengva. Vienas galimų paaiškinimų skambėtų taip: kultūra yra viskas, ką sukūrė žmonija (mokslas, menas, socialiniai ryšiai, papročiai ir t. t.). Menas yra kultūros dalis.

Medžiaga. Stiklas, popierius, akmuo, metalas, betonas, molis, dažai – visa tai ir dar daug daugiau yra medžiagos, iš kurių kuriami meno kūriniai.

Menas. Tai, kas vadinama šiuo terminu, paaiškinti keliais sakiniais nėra lengva. Terminas „menas“ atsirado labai senais laikais, kuriuos mokslininkai vadina antika. Bėgant laikui jo reikšmė pakito, išsiplėtė. Dabar gali išgirsti, kad menu vadina kūrybinį tikrovės, jausmų ar idėjų atspindėjimą vaizdais. Arba mokėjimą meistriškai ką nors sukurti. Ir viena, ir kita yra tiesa, nes žodis „menas“ turi daugybę reikšmių. Menas yra platus ir įvairus, todėl skirstomas į šakas: literatūrą, muziką, šokį, teatrą, dailę, architektūrą, fotografiją, kiną ir kt.

Menininkas. Žmogus, kuriantis meną. Kūrybos varikliais gali tapti vaizduotė, svajonės, įkvėpimas.

Meno kūrinys. Menininkų kūrybos vaisiai yra meno kūriniai. Jie gali būti literatūros, muzikos, šokio, teatro, dailės, architektūros, fotografijos, kino ir kitų sričių.

Monumentas. Statinys, skirtas kokiam nors nusipelnusiam asmeniui ar reikšmingam įvykiui atminti arba vietai pažymėti.

Muziejus. Meno kūrinių gali pamatyti muziejuose. Tai tokios įstaigos, kurios renka ir saugo, o jei reikia, ir atnauja įvairių sričių (pavyzdžiui, meno, mokslo, gamtos ir pan.) vertybes, supažindina su jomis lankytojus.

Paveikslas. Tai meno kūrinys plokštumoje, pavyzdžiui, ant popieriaus lapo, drobės, kartono ar pan. Skirtingai nuo skulptūrų, paveikslai yra dvimačiai – turi tik ilgį ir plotį. Jie gali būti tapomi aliejiniais dažais, liejami akvarele ar kuriami kitokia technika. Paveikslai gali būti lengvai perkeliami iš vienos vietos į kitą.

Plakatas. Dailės kūrinys, kuriame susijungia vaizdas ir trumpas tekstas. Plakatai yra dvimačiai, kaip ir paveikslai.

Proporcija. Dviejų dydžių tarpusavio santykis vadinamas proporcija. Žinoti tam tikrų dalykų proporcijas naudinga ne tik menininkams, bet ir matematikams, statybininkams bei daugelio kitų profesijų atstovams.

Rakursas. Tam tikras neįprastas matymo kampas. Į tą patį meno kūrinį galima pažvelgti skirtingu rakursu (kampu). Kaip tai padaryti? Pažvelk į meno kūrinį iš apačios ar iš viršaus, tada – atsitraukęs kelis ar keliasdešimt metrų. Kartais rakurso pakeitimas padeda išvysti meno kūrinį naujai.

Sintezė. Skirtingų sričių elementų sujungimo į darnią visumą būdas vadinamas sinteze. Pavyzdžiui, Europos parko kūrėjas sintezės būdu gali sujungti meną ir gamtą į bendrą visumą.

Skulptorius. Menininkas, kuriantis trimačius dailės kūrinius. Trimačiais vadinami tokie daiktai ar kūriniai, kurie turi ilgį, plotį ir aukštį. Trimačiai kūriniai dažnai apibūdinami santrumpa 3D.

Skulptūra. Skulptoriaus sukurtas trimatis dailės kūrinys. Skulptūros kūrimo būdai ir medžiagos gali būti patys įvairiausi. Štai iš molio skulptūros lipdomos, iš medžio ar kaulo – drožiamos, iš akmens – kalamos, iš betono ar bronzos – liejamos.

Atsakymai

5

2 metrai 27 centimetrai.

7

Naujosios Zelandijos sostinė Velingtonas (17 310 kilometrų). Jis yra priešingoje Žemės rutulio pusėje, todėl teoriškai link jo būtų galima keliauti į bet kurią pusę.

Kompasas.

8

Parke nesilanko meškos.

11

Moteris, žiūrinti į mėnulį.

14

Pinokio nosis ilga todėl, kad ji paaugdavo kiekvieną kartą, kai Pinokis sumeluodavo.

16

Eifelio bokštas – Europoje;
Gizos piramidė – Afrikoje;

Tadž Mahalis – Azijoje;
Sidnėjaus operos teatras – Australijoje;
Čičen Ica – Pietų Amerikoje;
Laisvės statula – Šiaurės Amerikoje.

17

Sustokite ratu taip, kad kiekvienas žiūrėtų į priešais stovinčio žmogaus nugarą. Tada visi tuo pačiu metu atsisėskite ant kelių žmogui, stovinčiam už nugaros. Bet jei sugalvojote kitą variantą – puiku!

Žiemą, kai baseinas užšąla.

18

Kvadratas.

25

Lavos akmuo, metalas, sidabro lapeliai.

Įamžintos meno kūrinuose.

26

Septyniolika.

Sveiki atvykę į Europos parką JoneiKIŠKĖSE!

Europos parkas – tai kitoks muziejus. Jis visas po atviru dangumi! Keliaudami po Europos parko muziejų, kurio lubos – dangus, o sienos – medžiai, atrasite unikalią meno ir gamtos harmoniją, mėgausitės gamtos ramybe, pasisėmėsite įkvėpimo.

Ši knygelė praturtins pasivaikščiojimą po muziejų. Joje rasite įdomių pokalbių apie meną ir smagių užduotėlių mažiesiems. Galėsite keliauti visu knygelėje aprašytu maršrutu arba pasirinkti jo dalį.

Europos parke kūrinių tiek daug, kad jie visi netilpo į knygelę, tad kelionę po muziejų galėsite pratęsti dar daug kartų!

EUROPOS CENTRO MUZIEJUS EUROPOS PARKAS

ISBN 978-609-473-238-6

9 786094 732386 >